

CÔNG TY TRÁCH NHIỆM HỮU HẠN MUA BÁN NỢ VIỆT NAM CẦN CÓ THÊM QUYỀN CHỦ ĐỘNG TRONG VIỆC XỬ LÝ NỢ XẤU

✍ NGUYỄN QUỐC VIỆT

Theo Quyết định số 30/2003/QĐ-TTg ngày 5/6/2003 của Thủ tướng Chính phủ, Công ty trách nhiệm hữu hạn (TNHH) Mua bán nợ Việt Nam (DATC) được thành lập và thực hiện các nhiệm vụ chính thông qua các hoạt động kinh doanh như sau:

1. Mua các khoản nợ và tài sản tồn đọng của doanh nghiệp (bao gồm cả tài sản và quyền sử dụng đất được sử dụng để bảo đảm cho các khoản nợ) bằng hình thức: thỏa thuận trực tiếp, đấu thầu, đấu giá hoặc theo chỉ định của Thủ tướng Chính phủ. Tiếp nhận để xử lý các khoản nợ và tài sản đã loại trừ không tính vào giá trị doanh nghiệp khi thực hiện chuyển đổi sở hữu doanh nghiệp nhà nước;

2. Xử lý các khoản nợ và tài sản đã mua, tiếp nhận:

- Tổ chức đòi nợ;
- Bán các khoản nợ và tài sản bằng các hình thức: thỏa thuận trực tiếp, đấu thầu, đấu giá;
- Sử dụng các khoản nợ, tài sản để đầu tư dưới các hình thức: góp vốn cổ phần, góp vốn liên doanh, hợp tác kinh doanh theo quy định của pháp luật;
- Bảo quản, sửa chữa, nâng cấp tài sản để bán, cho thuê, đầu tư, tổ chức sản xuất kinh doanh, liên doanh khai thác tài sản;

3. Huy động vốn bằng hình thức phát hành trái phiếu mua nợ để mua một khoản nợ nhất định có giá trị lớn, có tài sản đảm bảo;

4. Tư vấn, môi giới xử lý nợ và tài sản tồn đọng;

5. Kinh doanh những ngành nghề khác theo quy định của pháp luật;

Sự ra đời DATC mang ý nghĩa quan trọng trong công cuộc chuyển đổi nền kinh tế nói chung và quá trình sắp xếp, chuyển đổi doanh nghiệp nhà nước nói riêng. Hoạt động của DATC là để xử lý dứt điểm các khoản nợ tồn đọng và tài sản không cần dùng, chờ thanh lý, vật tư ứ đọng, kém, mất phẩm chất (gọi tắt là nợ và tài sản tồn đọng) và góp phần làm lành mạnh hóa tình hình tài chính doanh nghiệp, thúc đẩy quá trình sắp xếp và chuyển đổi doanh nghiệp nhà nước, kích thích đầu tư, tăng cường và củng cố hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp và tạo thêm nhiều thặng dư cho xã hội phát triển.

Sau 12 năm hoạt động, với số vốn điều lệ hiện nay là 6.000 tỷ đồng (theo TT 135/2005/TT-BTC) DATC đã có đóng góp thiết thực vào quá trình cải cách doanh nghiệp nhà nước theo mục tiêu chính được đặt ra khi thành lập, đồng thời, các hoạt động của DATC còn có ý nghĩa rất lớn về mặt chính trị, xã hội khi DATC đã phục hồi được nhiều doanh nghiệp đang bên bờ vực phá sản, giữ được việc làm cho người lao động, tiếp tục đóng góp cho nhiều địa phương còn khó khăn ở vùng sâu, vùng xa... và đạt được một số kết quả nhất định. Mặc dù hoạt động kinh doanh của DATC năm 2015 còn gặp nhiều khó khăn nhưng với sự chủ động, sáng tạo, quyết liệt trong chỉ đạo và điều hành, DATC đã hoàn thành toàn diện, vượt mức các chỉ tiêu kế hoạch và nhiệm vụ được Chính phủ và Bộ Tài chính giao trong năm 2015. Cụ thể tổng doanh thu thực hiện 2015 đạt khoảng 2.400 tỷ đồng, đạt 160% so với kế hoạch, tăng 2,3 lần so với thực hiện năm 2014; lợi nhuận ước đạt 280 tỷ đồng, đạt 165% so với kế hoạch; tổng số thuế nộp ngân sách nhà nước là 226 tỷ đồng. Trong hoạt động mua bán nợ năm 2015, Công ty đã hỗ trợ xử lý nợ và tài sản tồn đọng cho 58 doanh nghiệp; với tổng giá trị nợ và tài sản tồn đọng được xử lý là hơn 1700 tỷ đồng, đạt hơn 150% so với kế hoạch, tăng 2,3 lần so với 2014.

Tuy nhiên, hơn 10 năm đi vào hoạt động, DATC vẫn chưa đạt được những mục tiêu mà Công ty này phải làm như đúng “sứ mệnh ra đời” của nó. Với rất nhiều lí do như: *thứ nhất*, cơ sở pháp lý liên quan tới phương thức xử lý nợ chưa thực sự giải quyết hết tồn tại và khó khăn về tài chính khiến đơn vị này chưa thể hỗ trợ triệt để cho doanh nghiệp. *Thứ hai*, những vướng mắc liên quan tới phương thức xử lý nợ khiến doanh nghiệp khách nợ không nhận được sự hỗ trợ kịp thời sau khi được tái cơ cấu tài chính, không được xử lý triệt để các tồn tại tài chính. *Thứ ba*, là sự thiếu minh bạch về xử lý nợ xấu. *Thứ tư*, việc thiếu các tổ chức trung gian, các tổ chức định giá nợ xấu chuyên nghiệp đã làm cho “khoảng cách” giữa người mua và người

* Trường Đại học Công đoàn

bán nợ rất khó được rút ngắn. *Thứ năm*, trên thị trường độc quyền mua có quá ít công ty mua nợ dẫn tới tình trạng độc quyền mua. Chính vì vậy, giá chào mua của DATC rất thấp, chỉ từ 30 - 40% giá trị nợ gốc, điều này đã làm hạn chế sự phát triển của thị trường và tác động đến nhu cầu muốn bán nợ của các tổ chức tín dụng (TCTD). Trong khi đó, từ khi thành lập đến nay, trung bình mỗi năm, DATC xử lý được gần 1.000 tỷ đồng nợ xấu, một con số quá nhỏ so với dư nợ xấu cần giải quyết. *Thứ sáu*, khó khăn khi xác định giá bán nợ. *Thứ bảy*, quy mô công ty mua nợ quá nhỏ. Tất cả điều này đã đẩy doanh nghiệp tiếp tục rơi vào tình trạng khó khăn về tài chính, hoạt động kinh doanh bị đình trệ và khả năng trả nợ cho DATC hạn chế dẫn tới việc DATC hoạt động dù đã hơn 10 năm nhưng chưa đạt được những kỳ vọng cũng như các chỉ tiêu kế hoạch và nhiệm vụ được Chính phủ và Bộ Tài chính giao.

DATC cần có thêm quyền chủ động trong việc xử lý nợ xấu để thích ứng với những thay đổi từ phía cung và cầu mang tên nợ xấu. Tại Việt Nam, theo Ngân hàng Nhà nước, nợ xấu xử lý năm 2012 là 69.000 tỷ đồng, năm 2013 là gần 98.000 tỷ đồng và 6 tháng đầu năm 2014 là 33,45 nghìn tỷ đồng. Quá trình tái cơ cấu hệ thống các TCTD đã đạt được những kết quả bước đầu, nhưng việc xử lý nợ xấu còn nhiều rủi ro, nếu không có những giải pháp xử lý thích hợp thì gây ra nhiều hậu quả quan ngại. Năm 2013, Chính phủ đã thành lập Công ty quản lý tài sản các tổ chức tín dụng (VAMC) nhằm xử lý nhanh nợ xấu, lành mạnh hóa tài chính, giảm thiểu rủi ro cho các TCTD, doanh nghiệp và thúc đẩy tăng trưởng tín dụng hợp lý nền kinh tế. Đến ngày 10/10/2014, VAMC đã mua được 92.500 tỷ đồng dư nợ gốc của 37 TCTD. Tỷ lệ nợ xấu so với tổng dư nợ 4,17% và khoảng 8,2%. Nợ xấu đến cuối tháng 6/2014 tăng 38,2% so với đầu năm, tuy nhiên, so với cùng kỳ các năm trước, mức tăng trưởng nợ xấu đã tiếp tục được kiểm chế.

Khi nguồn cung thay đổi, cầu bắt đầu tăng. Thị trường mua bán nợ tại Việt Nam đang dần hình thành như một tất yếu khách quan của phát triển kinh tế. Trên thực tế, hoạt động mua bán nợ tại Việt Nam đã xuất hiện từ năm 2003 với sự ra đời và hoạt động của DATC và tài sản tồn đọng của doanh nghiệp - Bộ Tài chính (DATC) theo Quyết định số 109/2003/QĐ-TTg ngày 5/6/2003 của Thủ tướng Chính phủ. Kể từ khi thành lập đến ngày 24/12/2014, VAMC đã mua được gần 121.000 tỷ đồng nợ gốc với giá mua là 81.600 tỷ đồng của 39 TCTD, với số lượng khách hàng là 5.394 và 8.734 khoản nợ, phát hành 88.000 tỷ đồng trái phiếu.

Riêng từ đầu năm 2014 đến nay, VAMC đã mua được 81.600 tỷ đồng nợ gốc với giá mua là 67.275 tỷ đồng, với trái phiếu đặc biệt được phát hành khoảng 58.000 tỷ đồng. Trong khi đó, kế hoạch năm 2016, VAMC đưa ra là mua khoảng 70.000 tỷ đồng nợ gốc. Dự kiến từ giờ đến cuối năm, VAMC sẽ mua khoảng 90.000 - 95.000 tỷ đồng nợ xấu với giá mua là trên 70.000 tỷ đồng. Nếu tính từ khi VAMC bắt đầu mua nợ đến cuối năm 2014 sẽ đạt được khoảng 125.000 - 130.000 tỷ đồng nợ gốc, với giá mua xấp xỉ 105.000 tỷ đồng. Không chỉ vượt chỉ tiêu mua nợ mà kết quả thu hồi nợ, bán tài sản, bán nợ cũng vượt kế hoạch đặt ra. Theo đó, mục tiêu đặt ra đầu năm thu hồi khoảng 2.500 tỷ đồng nợ. Sau khi mua nợ, VAMC thực hiện tổng hợp, phân loại và xây dựng danh mục các khoản nợ để có thể chào bán ra thị trường trong nước và quốc tế. Hoạt động mua, bán, xử lý nợ xấu của VAMC nhận được sự quan tâm rất lớn từ các tổ chức tài chính trong và ngoài nước. Trong thời gian qua, VAMC đã có nhiều cuộc làm việc với đoàn đại diện các tổ chức tài chính quốc tế đến trao đổi về khả năng hợp tác trong việc mua, bán nợ. Hiện nay, tham gia mua bán nợ, ngoài VAMC và DATC, còn có hơn 20 công ty quản lý nợ và khai thác tài sản (AMC) thuộc các ngân hàng thương mại.

Để đẩy nhanh công tác xử lý nợ xấu, DATC cần được giao quyền chủ động hơn nữa trong các phương thức và quyết định xử lý nợ. Hiện nay, mục tiêu của Ngân hàng nhà nước phải kéo nợ xấu trong các tổ chức tín dụng về dưới 3% trong năm 2016 là hoàn toàn khả thi, vì đơn giản chỉ là việc mua bán chuyển nợ sang Công ty Quản lý tài sản của VAMC trong điều kiện sức ép không thể không làm. Tính từ khi thành lập đến nay, VAMC đã mua được khoảng 150.000 tỷ đồng nợ xấu. Việc đưa khoản nợ xấu nói trên ra khỏi hệ thống sổ sách kế toán của các ngân hàng đã giúp cho các bản báo cáo tài chính của ngân hàng trở nên sạch sẽ hơn. Điều này giúp cho con số nợ xấu của toàn hệ thống hiện đã về mức khoảng 3,49%, và đến cuối năm mục tiêu dưới 3% chắc chắn sẽ đạt được. Theo đó, nợ của doanh nghiệp nhà nước (DNNN) tại các tổ chức tín dụng cũng sẽ được giảm đi một cách nhanh chóng. Mặt khác, trước đây Luật doanh nghiệp cũ quy định DNNN là công ty có từ 51% vốn nhà nước trở lên, nay tính từ ngày 01/07, Luật Doanh nghiệp năm 2014 quy định DNNN là công ty 100% vốn nhà nước, nghĩa là số lượng DNNN hiện nay giảm rất nhiều so với trước, đồng nghĩa với việc nợ của DNNN cũng giảm.

Xử lý nợ xấu của DNNN vay ngân hàng hiện nay chủ yếu do DATC đảm nhiệm và việc xử lý nợ của DNNN thông qua bán nợ cho DATC vẫn diễn ra đều

đặt trong nhiều năm nay. Qua việc mua nợ, chuyển đổi quyền chủ nợ từ các tổ chức tín dụng, DATC đã xử lý làm lành mạnh tài chính của các doanh nghiệp đang lâm vào tình trạng thua lỗ, khôi phục sản xuất kinh doanh, nâng cao năng lực hoạt động và chuyển đổi thành công ty cổ phần có vốn góp của DATC. Sau khi được tái cơ cấu, các doanh nghiệp phục hồi sản xuất kinh doanh, có những đóng góp đáng kể vào ngân sách nhà nước. Tuy nhiên, do quy mô công ty còn nhỏ so với tổng số nợ xấu cần giải quyết nên số lượng nợ xấu được DATC xử lý còn chưa nhiều.

Đối với VAMC, đơn vị này chủ yếu mua lại nợ của các ngân hàng thương mại, tổ chức tín dụng nhưng mới chỉ giúp cho các tổ chức tín dụng làm sạch bảng tổng kết tài sản chứ chưa thực sự tham gia vào quá trình tái cơ cấu doanh nghiệp.

Hiện nay, việc xử lý nợ xấu được tiến hành bằng 3 cách thức chính, gồm: Bán nợ, bán tài sản và thu hồi nợ từ nguồn khác. Tuy nhiên, riêng việc bán nợ thì gần như chưa có thị trường trong lĩnh vực này. Hiện chỉ có hai đơn vị mua bán nợ chuyên nghiệp là DATC và VAMC và hơn hai chục công ty mua bán nợ thuộc các tổ chức tín dụng nhưng chủ yếu tập trung xử lý của nội bộ. Còn các công ty có nhu cầu mua bán nợ khác thì gần như không có, vì thường không được phép thành lập hoặc bị gây khó dễ, mặc dù pháp luật không hề cấm đoán hay quy định là ngành nghề kinh doanh có điều kiện.

Thời gian tới, cần hoàn thiện hành lang pháp lý cho DATC, VAMC cũng như các tổ chức mua bán nợ khác để các đơn vị này hoạt động hiệu quả trong việc mua bán nợ. Mặt khác, Nhà nước cần tạo điều kiện, khuyến khích nhiều hơn nữa số lượng các tổ chức giống như DATC được ra đời để tiến tới xây dựng một thị trường mua bán nợ tương xứng với quy mô nợ xấu tại các doanh nghiệp, ngân hàng hiện nay.

Để đẩy nhanh tốc độ xử lý nợ xấu, đặc biệt là nợ xấu của DNNN vay các ngân hàng điều quan trọng nhất hiện nay là cần rút ngắn các thủ tục như: tố tụng, đấu giá, mua bán, sang tên... Điều đó sẽ giúp vừa đẩy nhanh tiến độ xử lý chính khoản nợ đó, đồng thời sẽ tác động đến mọi con nợ khác để họ thấy rằng cần phải hợp tác với ngân hàng để xử lý nhanh chóng thay vì chây ỳ, trì hoãn, kéo dài như hiện nay.

Đối với công ty chuyên xử lý nợ của DNNN như DATC cần được giao quyền chủ động hơn trong các phương thức và quyết định xử lý nợ. Hiện, hệ thống thể chế cho hoạt động mua bán nợ chưa hoàn thiện đã làm ảnh hưởng đến việc mở rộng phạm vi, đối tượng doanh nghiệp trong nền kinh tế có thể được DATC hỗ trợ tái cơ cấu thông qua xử lý nợ xấu; hạn chế về tính linh hoạt trong việc vận dụng phương

thức mua bán nợ, các giải pháp thu hồi nợ, xử lý tài sản bảo đảm; hạn chế khả năng hỗ trợ các doanh nghiệp sớm phục hồi, ổn định sản xuất kinh doanh tái cơ cấu. Do đó, trong tương lai DATC cần được trao quyền chủ động hơn, mở rộng ngành nghề kinh doanh, bảo đảm cho đơn vị có cơ sở pháp lý vững vàng, giảm thiểu rủi ro trong quá trình hoạt động.

Mặt khác, bản thân DATC cần linh hoạt hơn, nhanh chóng hơn đối với cả quyết định mua và bán nợ (bán tài sản của khoản nợ). Đặc biệt là doanh nghiệp nên ngoài việc hoạt động vì mục tiêu lợi nhuận, thời gian tới DATC cần hướng tới hỗ trợ các DNNN và nền kinh tế. □

Tài liệu tham khảo

1. TS. Vũ Sỹ Cường (2014), *Mua bán nợ xấu, tái cơ cấu doanh nghiệp: Nhìn từ thực trạng thị trường đến vai trò của DATC*.
2. <http://datc.vn/portal/Home/default.aspx>
3. Báo cáo hội thảo: "Nâng cao hiệu quả hoạt động của DATC: Phát triển thị trường mua bán, xử lý nợ tài sản tồn đọng của doanh nghiệp trong quá trình cải cách doanh nghiệp nhà nước" do Bộ Tài chính tổ chức ngày 21/10/2011, tại Hà Nội.
4. Phạm Phan Quang - Chủ tịch HĐQT của DATC (2012): *Hiệu quả hoạt động của DATC - sự khẳng định từ thực tế*, Thời báo Tài chính số 202 ngày 26/8/2012.

BÁN HÀNG TRONG HOẠT ĐỘNG...

(Tiếp theo trang 60)

phẩm cần ghi chép, nhân viên bán hàng cần có đầy đủ nghiệp vụ, nói cách khác là khi nhân viên bán hàng được đào tạo bài bản, nắm vững nghiệp vụ thì không dễ xảy ra thiếu sót trên.

Đồng thời, sự rõ ràng và đầy đủ thông tin giúp công tác quản trị bán hàng được hiệu quả, không lãng phí thời gian bổ sung thông tin, không ảnh hưởng đến thời gian tác nghiệp trong công ty, giúp công ty quản trị doanh nghiệp hiệu quả hơn và giúp các cơ quan quản lý nhà nước thực thi nhiệm vụ được nhanh chóng và tránh lãng phí. □

Tài liệu tham khảo

1. Công ty Cổ phần Đầu tư Thương mại và Phát triển Dịch vụ Hoàng Gia, Báo cáo tài chính và kế toán Công ty, Hà Nội.
2. PGS. TS. Hoàng Minh Đường, PGS. TS. Nguyễn Thừa Lộc (2013), Giáo trình Quản trị doanh nghiệp thương mại, (2 tập) Nxb LĐ-XH, Hà Nội.
3. GS. TS. Đặng Đình Đào, GS. TS. Hoàng Đức Thân (2013), Giáo trình Kinh tế thương mại, Nxb KTQD, Hà Nội.
4. Quốc hội (2005), Luật Thương mại ngày 14 tháng 6 năm 2005.